

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za mednarodne odnose in evropske zadeve

Številka: 008-02-24/2021/5 EPA 1896-VIII EU U 1011
Ljubljana, 2. 6. 2021

Na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F in 81/18 - odl. US), je Komisija za mednarodne odnose in evropske zadeve na 66. seji 1. 6. 2021 sprejela naslednje

M n e n j e

Predlog stališča Republike Slovenije do Sporočila Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za razvoj ekološke pridelave

Komisija za mednarodne odnose in evropske zadeve (v nadaljevanju: Komisija) je obravnavala Predlog stališča Republike Slovenije do Sporočila Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za razvoj ekološke pridelave (v nadaljevanju: Predlog stališča), ki ga je Državnemu zboru, na podlagi prvega odstavka 4. člena Zakona o sodelovanju med Državnim zborom in Vlado Republike Slovenije v zadevah Evropske unije (Uradni list RS, št. 34/04, 43/10, 107/10 in 30/15), posredovala Vlada Republike Slovenije.

Vsebino Predloga stališča sta predstavila predstavnika Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju ministrstvo). Izpostavila sta, da se v okviru Evropske unije z akcijskim načrtom stremi k spodbujanju pridelave in potrošnje ekoloških proizvodov s ciljem, da bi se do leta 2030 ekološko kmetovanje izvajalo na najmanj 25 % kmetijskih zemljišč ter da bi se znatno povišala raven ekološke akvakulture. Gre za pobudo, napovedano v Strategiji »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem in Strategiji za biotsko raznovrstnost do leta 2030, ki sta bili objavljena maja 2020. Dokumenta izhajata iz Evropskega zelenega dogovora, da bi omogočili prehod na trajnostne prehranske sisteme in obravnavali ključne dejavnike izgube biotske raznovrstnosti. Cilj, da se do leta 2030 25 % kmetijskih zemljišč v EU nameni ekološkemu kmetovanju, je Komisija vključila v priporočila državam članicam o njihovih strateških načrtih SKP. S tem so države članice pozvane, da v svojih načrtih za izvajanje reformirane SKP določijo nacionalne vrednosti za ta cilj. Nato bodo morale pojasniti, kako nameravajo na podlagi svojih lokalnih razmer in potreb doseči ta cilj. Sama realizacija zastavljenega cilja je na strani posamezne države članice. Republika Slovenija v svojem stališču pozdravlja akcijski načrt, saj ocenjuje, da bo krepitev deleža ekološkega kmetijstva prispevala h krepitvi krajših dobavnih verig, obenem malim kmetom ponuja dodatne priložnosti. Prav tako pozdravlja dodatne spodbude za preusmeritev v ekološko kmetovanje ter nadaljnje izboljševanje stanja ekološkega kmetijstva z ukrepi, ki prispevajo k večji

trajnosti in doseganju okolijskih politik, zlasti ohranjanja narave in varovanja voda ter tal. Pri tem Slovenija še posebej podpira predlagane ukrepe, ki se nanašajo na zelena javna naročila, promocijo in prenos znanja, ter poudarja, da predlagani ukrepi ne smejo povzročati dodatnih administrativnih bremen za pristojne organe, izvajalce nadzora in ostale deležnike v ekološkem kmetovanju. Ob vsem tem opozarja, da mora Komisija upoštevati posebnosti in specifične v posameznih državah članicah ter s tem različne izhodiščne točke in razlike v možnostih za hitrejši razvoj ekološkega kmetovanja v državah članicah. Tudi ministrstvo si z različnimi aktivnostmi prizadevajo za rast ekološkega kmetijstva v Sloveniji. Od leta 2010 do 2020 se je število površin za ekološko pridelavo povečalo za 41 %, kar Slovenijo uvršča v zgornjo tretjino med vsemi državami članicami. Od junija 2020 je ministrstvo izvedlo deset delavnic, v katerih je skupaj z deležniki ekološkega kmetovanja, tako pridelovalci, predelovalci kot potrošniki iskalo rešitve, kako spodbuditi ekološko kmetovanje. Pripravljenih je bilo 70 ukrepov, po osmih prednostnih področjih, ki se nanašajo na pridelavo, predelavo, prenos znanja, semenarstvo, raziskave in razvoj, javno naročanje, povezovanje itn. Predvideno v juliju bo izdelan tudi nacionalni načrt za ekološko kmetijstvo, ki bo pomemben zlasti pri določitvi usmeritev in izbiri ukrepov v okviru strateškega načrta.

Komisija se je seznanila tudi s Poročilom Komisije za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je Predlog stališča obravnavala kot zainteresirana komisija. Ta je predlog stališča podprla, poleg tega pa je pozvala ministrstvo, da čim prej pripravi nacionalno strategijo za razvoj ekološke pridelave oziroma nacionalni ekološki akcijski načrt za povečanje nacionalnega deleža ekološkega kmetovanja in naj jo seznanijo z njegovo vsebino. Izpostavila je, da je zastavljen cilj o ekološkem načinu obdelave najmanj 25 % kmetijskih zemljišč do leta 2030 zelo ambiciozen, predvsem glede na zmanjševanje števila ekoloških kmetij v Sloveniji - v lanskem letu je iz ekološkega kmetovanja izstopilo kar 266 kmetov, ki so kmetovali na 2220 ha, predvsem zaradi preobsežnih birokratskih ovir. Po mnenju ministrstva sta poglavitna razloga za izstop iz ekološkega kmetovanja predvsem starostna struktura gospodarjev kmetiji (66 % je starejših nad 50 let) in zahtevna administracija. Kljub temu ministrstvo meni, da je Slovenija na dobri poti. Glede na premajhen interes mladih kmetov komisija ponovno poudarja pomen socialnega vidika kmetijstva. Izpostavila je tudi, da je količinski obseg ekoloških pridelkov v Sloveniji z izjemo ekološke prireje govejega mesa skromen in še to v pretežni meri namenjen samooskrbi posamezne ekološke kmetije in kvečjemu še maloštevilnim potrošnikom, ki od ekoloških kmetov neposredno odkupujejo pridelke. Ob tem se izpostavlja problematiko majhnosti slovenskih kmetij in apelira na potrebne spodbudne ukrepe za razvoj zadevnega področja. Hrana, tudi ekološko pridelana, kot strateška surovina, ki je najbolj primarna človekova potreba, mora imeti urejen trg (saj stihijski trg ne funkcionira). Zato je nujno opredeliti, kaj je naš zeleni nacionalni dogovor – dogovor za hrano. Opozarja se tudi na problematiko nacionalne samooskrbe (ob tem je samooskrba na področju ekoloških pridelkov še toliko nižja), ki je v veliki meri posledica pomanjkanja jasne nacionalne kmetijske strategije. Zgolj s strateškim načrtovanjem lahko dosežemo stalnost in stabilnost slovenskega kmetijstva ter zagotovimo večjo samooskrbo. Področja se je treba lotiti celostno in s finančnimi ukrepi za vzpostavitev ustrezne infrastrukture (rastlinjaki) zagotoviti predvidljivo in celoletno samooskrbo ter odpraviti številne birokratske ovire na področju kmetijstva (npr. pri vzpostavitvi namakalnih sistemov). Pri pripravi nacionalne strategije bi se lahko zgledovali po Švici, kjer stremijo k prehranski neodvisnosti in za kmetijsko

politiko namenijo veliko sredstev. Ob tem se izpostavlja tudi vprašanje, koliko dodatnih sredstev je predvidenih za uresničitev cilja o ekološki obdelavi najmanj 25 % kmetijskih zemljišč do leta 2030. Priprava nacionalne strategije za hitrejši razvoj ekološkega kmetovanja je izrednega pomena. Povpraševanje po ekoloških produktih je namreč večje od ponudbe. Potrošnik je še vedno pripravljen plačati nekoliko več za ekološko hrano, je pa ta odstotek razlike dandanes nekoliko nižji kot v preteklosti. Na vsak način je ponudbe ekološke hrane na slovenskem trgu premalo, saj obseg v Sloveniji pridelane ekološke hrane ne more zadovoljiti potreb slovenskega trga. Zato je na trgu predvsem uvožena ekološka hrana iz Italije in Avstrije. Izpostavlja se tudi problematika uvoza ekološke prehrane iz držav izven Evropske unije, kot je npr. Kitajska, kjer so standardi pridelave drugačni. Glede na to, da se akcijski načrt dotika tudi vprašanja spodbujanja potrošnje ekoloških proizvodov, ki je ključnega pomena za hitrejšo preusmerjanje kmetov na ekološko kmetovanje, je treba izpostaviti, da je Ministrstvo za finance v preteklosti žal zavrnilo predlog, da naj se ekološka hrana obračuna po nižji stopnji DDV. Na ta način bi bila cena ekološke hrane sprejemljivejša za potrošnika, obenem pa bi kmetje za svoje ekološke pridelke prejeli pošteno plačilo za delo. Z nižjo stopnjo obdavčenja ekološke hrane bi lahko tudi spodbujali dolgoročni razvoj ekoloških kmetov. Treba je poudariti, da so tudi ekološki pridelovalci upravičeni do pravičnega dohodka, pri čemer je treba upoštevati, da je ekološka pridelava dražja, saj terja več fizičnega dela in dosega manjše donose, kar se mora izraziti v višjih odkupnih cenah kot so cene pridelkov iz konvencionalne pridelave. Izpostaviti je treba pomen povezovanja (ekoloških) kmetov, ki lahko omogoči večjo količino in dostopnost pridelkov tudi v smislu organiziranega odkupa. Velik potencial za povečanje potrošnje ekoloških proizvodov je pri javnih naročilih z zvišanjem kvote obveznih naročil ekološke (sedaj 15 %) in lokalno pridelane hrane. Z namenom funkcioniranja trga je nujen tudi proces digitalizacije ponudbe slovenske hrane.

Komisija je v razpravi opozorila, da se v strateških dokumentih ne daje se dovolj poudarka na izpostavljanje vseh pozitivnih vidikov ekološke pridelave ter ne izpostavlja njen namen, ki je v prvi vrsti skrb za zdravje ljudi in živali ter okolja. Skrb za zdravje je tudi bistven argument s katerim se uporabnika lahko prepriča, da uživa ekološko pridelano hrano. Komisija opozarja, da se razprava o ekološko pridelani hrani žal osredotoča zgolj na razpravo o določeni veji kmetijstva, pozablja pa se na potrošnika in njegovo ozaveščenje o namenu takšne pridelave ter tudi o razlogih za višjo ceno bolj zdravih proizvodov. Vlada, v prvi vrsti, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvo za zdravje, bi po mnenju komisije morala izvesti celovito akcijo ozaveščanja potencialnih uporabnikov, saj je zastavljen cilj povečevanja ekološke pridelave mogoče doseči le s povečanjem povpraševanja kupcev. Ozaveščanje mora biti usmerjeno v kupca in delovati prepričljivo, da bo kupec pri veliki količini ponujenih izdelkov raje posegal po tistih, ki so ekološko pridelani. Treba je misliti na prihodnje generacije in ekološko hrano zagotavljati v okviru vzgojno-izobraževalnih ustanov, in zagotoviti njeno dostopnost za vse. Treba se je zavedati, da bolj zdrava prehrana, pomeni v prvi vrsti bolj zdravo in daljše življenje, dolgoročno pa tudi zmanjševanje bremen na zdravstveno in pokojninsko blagajno.

Predstavniki ministrstva je v odgovoru pritrdil, da pri ekološki pridelavi ne gre zgolj za pridelavo, ampak za način življenja. Obstajati mora želja uživati hrano, ki vsebuje

manj škodljivih snovi. Pojasnil je, da je eden izmed pomembnih elementov akcijskega načrta je tudi prenos znanja, ki ne vključuje zgolj prenosa znanja na pridelovalce, ampak tudi na potrošnike. Strinjal se je, da bi moral biti že šolski sistem zasnovan v smeri, da ozavešča otroke, kaj je kakovostna in zdrava hrana. Bistvo ekološkega kmetijstva ne sme biti v prvi vrsti pridobivanje subvencij, ampak način življenja, subvencije pa lahko k temu pripomorejo. Glede dostopnosti ekološko pridelane hrane v javnih ustanovah je predstavnik ministrstva pojasnil, da predpisana kvota 15 % ekološko pridelane hrane, vendar se morajo javne ustanove zavedati, da se ta kvota lahko preseže in k temu stremeti. Glede površin namenjenih ekološki pridelavi je bilo pojasnjeno, da je tovrstni pridelavi trenutno namenjeno približno 11 % površin, tako se cilj 25% odstotkov res lahko zdi ambiciozen, vendar ga je ob zagotovitvi stalnega naraščajočega trenda ekološke pridelave mogoče doseči do 2030.

* * *

Komisija za mednarodne odnose in evropske zadeve je soglasno sprejela mnenje, da **podpira** Predlog stališča Republike Slovenije do Sporočila Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za razvoj ekološke pridelave.

* * *

Za poročevalca je bil določen podpredsednik komisije Igor Antauer.

Neža Dular, l.r.

Predsednik
Bojan Kekec, l.r.